

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "
 Helyben háshoz bordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaküldésénél
 vagy megőrzésére nem vállal kötelességet.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

A városok háztartása.

Az utolsó két évtizedet uraló szellemi és gazdasági evolúció hatalmas lökést adott a városok fejlődésének. A fejlődő ipar, a haladó technika, az eleven kereskedelem és a terjedő kultúra folyton növekvő embertömegeket vonz a városi központokba.

A munka-alkalom bővebb kínálkozása és a vidékinél látszólag jövedelmezőbb volta, az érvényesülésre nyíló több kilátás, a szórakozások változatossága, a gyermekek iskoláztatásának könnyüése és más előnyök mind több embert csábítanak a városokba. A sűrű rajokba való beözönlést még növeli, hogy idehajtja az embert az előretörésvágy, az ambíció, de ideköti a szárnyaszegett lemondás, a reménytelen csalódás is.

E nagyarányú népesedés előmozdítja a kapitalisztikus fejlődést, amely aztán hatalmas emeltyűje a gazdasági és kulturális haladásnak. Megelevenedik a városi élet, kialakul a modern város, az állam anyagi és szellemi élete, működésének a fókusa.

A magába összevont szellemi és anyagi erők fejlődésével egyenletes arányban növekszik a városoknak az állami életben való jelentősége. A városokba

raktározódnak az állam erkölcsi és anyagi tőkái, itt van az állam anyagi és szellemi életműködésének a színtere, s így ide-terelődik az állam kulturális és gazdasági erőmérlegének a súlypontja is.

A jelentőséggel növekszik a közigazgatási feladatok terjedelme is, s az állam e fontos organumai anyagi és szellemi életműködésének irányítása, vezetése tehát napról-napra nagyobb és nagyobb terhet, felelősséget ró az illetékes tényezőkre.

Az életviszonylatoknak a város fejlődésével szaporodó sokféle ágazata és változata, az igények sokoldalúsága növeli a rendelkező, foganatosító és jogalkotó közigazgatás teendőit, megnehezíti a közérdekű ügyeket érintő és jogügyleti közigazgatást, komplikálja a pénzügyi adminisztrációt, s mindezekhez még hozzájárul, hogy a partikuláris érdekek képviselőinél az állami magasabb szempontok figyelmen kívül nem hagyhatók, a helyhatósági adminisztrációra a községi és állami érdekek kielégítésénél a kiegyenlítés feladata hárul, s így a közigazgatási szolgálat egyfelől az óvatosságot, a körültekintést, másfelől az érzéseket, éber figyelmet és széles látókört nem nélkülözheti.

A városi közigazgatás célját akkor éri el, rendeltetésének akkor felel meg,

hogyha az individuális képességek kifejtésére módot nyújt, a magángazdasági tevékenységnek tért nyit, a közszükségletet felismeri, a köztevékenységet ehhez szabja, s a partikuláris és egyetemes nemzeti érdekek parallel szolgálatával a város fejlődését előmozdítja.

A közigazgatást azonban erre a nivóra csak a tervszerűség emelheti. Tervszerű működést pedig csakis egy széles látókörrel megalkotott program alapján lehet kifejteni. Az egyenletes haladás, a városi érdekek célirányos előbbvitelével s így a városok fejlődésének helyes megalapozása és biztosítása érdekében várospolitikai programot kell tehát alkotni.

Mint ahogy pedig az újabb és újabb közigazgatási feladatok végrehajtása nagy áldozatokkal jár, városaink pedig mai rendezetlen viszonyaikkal mellett a közönséges adminisztráció terheit is alig képesek viselni, nem hogy a fejlődéssel járó újabb terhek fedezetével rendelkezzenek, ennél fogva elsősorban oda kell törekedni, hogy a városok háztartása a felébredt közszellem által teremtett igények kielégítésére képessé tétessék.

A város politikai program letelejére tehát a városok háztartásának rendezését kell állítani. Elérkezett az ideje, hogy az illetékes tényezők mindent megtegyenek

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Az ötödik kör.

(Spanyolból.)

A hegynek utolsó merész fordulatát is elhagyták már, s az ut egyhangú fehér porba fult, mely a látóhatár végpontjáig látszott továbbmenni.

Egyszerre a pusztaság nagy csendjét az automobilvezető túlkölése szakította meg. A soffőr éles szemei egy kis, sötét pontot vettek észre, mely egyre közelebb jött a motorhoz, nem törődve a figyelmeztető túlköléssel.

Egy kis gyermek volt az, s mikor a soffőr kissé fékezett, látta, hogy kitérés helyett, egyre előbbre fut, a motor felé.

A vezető türelmetlenül csavart egyet a fékezőn, csikorogva lassította járását a motor, s végre lüktetve, zakatolva állt meg néhány lépésnyire a gyermek előtt.

Mezítlábás, rongyos ruhájú kis kis leány volt, s élénk ellentétet képezett az automobilban ülő asszony és férfi eleganciájával. De mikor sirva, s kétségbeesetten tördelt kezekkel mondta el, hogy atyja munkás, anyja meghalt,

s hogy ő nagyanyjával lakik, a ki halálán van, s hogy ő segítségért futott ki az utra, megessett rajta a szive a két utasnak, s a szép asszony szinte anyai mozdulattal ölelte magához a maszatos gyermeket. Őben vitte a motort, s szólott a férjének, hogy nézzék meg a beteg asszonyt.

A soffőr megindította a Mercedest, s mindaddig haladt előre, míg a gyermek ujjmutatásai nyomán egy rozszant viskóhoz értek. A szép asszony férje szólott:

— Maradj itt, míg én bemegeyek. Tartsd a gyermeket magadnál.

A szép asszony igent intett fejével, a férfi meghajolt és bement a viskóba. Az egyetlen szoba legsötétebb zugában egy öreg asszony halódott egy szalmaágyon. Az arca már felvette a halottak viaszárga színét, de szemei még értelmesen ragyogtak, s ajkai möhön nyelték a tüzes italt, melyet az idegen egy kristályüvegből csepegtetett közéjük. Közben hebegve mormolta:

— Nem, sennor, nem. Érettem már senki sem tehet semmit. Mindennek vége van reám nézve. Santa Maria? . . . Mindennek vége! De Nita . . . édes kis báránym . . . édes kis Nitám . . .

A gyenge hang még jobban elhalkult s a szemek révedezve tekintettek az ajtó felé, mintha őt keresték. A férfi fölbe hajolt, úgy mondta:

— Ne féljen semmit. Nita itt van. A . . . a feleségemmel van.

A haldokló szeme végtelen hálatelten tapadt az idegenre, aztán furcsa árnyék futott végig vonásain. Összefüggéstelen szavak toltak ajakára. A fiatal férfi még jobban le hajolt, hogy megértse azokat.

— Pedrillo jó fiu volt . . . jó ember is . . . — dadogta az öreg — egészen . . . a mig szegény Lola meghalt. Akkor inni kezdett és a . . . pálinka, meg a rossz cimborák . . . elvégezték a többit . . . És a megtört szív! . . . Oh, Madre de Dios! . . . megtört szív! Pedig hogy szereti a kis Nitát . . . szereti . . . szereti . . . sze . . .

A keze nyugtalanul járt ide-oda a takarón, de végre is megpihent. A férfi keze keresztet vetett magára, mikor a fehér arcot látta, a melyről a mély barázdákat már kezdte letörölni a halál keze. Mikor kiment, szinte rosszul esett szemének a ragyogó napfény. Néhány szót szólott feleségéhez s ez könyezve szoritotta magához a gyermek fejét.

1000 „PANAMA“ Reichard

= kalap érkezett =

áruházába, melyek a mai naptól kezdve kiárusítottak.

a kérdés kielégítő megoldása érdekében. Ezzel az állam nemcsak azon magas feladatát fogja teljesíteni, amely a községi háztartás ellenőrzése tekintetében reá hárul, nemcsak azon kötelezettségének fog eleget tenni, amelyvel a városok fejlesztése iránt tartozik, de szolgálni fogja a saját érdekeit is, mert hiszen a polgárok teherviselése és annak arányai állami érdeket érintenek és az önkormányzati, valamint átruházott állami feladatok teljesítése a városok pénzügyi helyzetének állami szempontból is fontos fejlődésétől függ.

Lukács Ödön.

A politikai válság.

Wekerle Sándor miniszterelnök bécsi utazásával a válság új stádiumba lép. Mostani kihallgatásától közvetlenül nem várnak eredményt, mert a kormányhoz közel álló oldalról azt jelentik, hogy új előterjesztése nincsen a kormánynak. De mivel az audiencia nyomában Kossuth Ferenc, Andrássy Gyula és Zichy Aladár meghívása fog következni, mégis Wekerle kihallgatása jelzi a döntő elhatározás következését.

A király június huszadikán utazik Ischlbe s ez az irányadó terminus a válság történetében. Ha eddig nem jön létre valami helyes és okos kibontakozás, akkor a válság rendkívül kiélesedik s az ellentétek kiegyenlítése mind nehezebbé válik.

A trónörökös Bécsben.

Ferenc Ferdinánd trónörökös tegnap Koponistból Bécsbe érkezett. Megérkezése a magyar válság elintézésével kapcsolatos. A trónörökös a válság gyors befejezését sürgeti s bizonyos, hogy ő felsége, aki ez ügyben a

— Most már velünk fogsz lakni — mondta neki. A munkásnegyedben csak lassan haladt előre a motor. Mert a nép megtudta valahogy, hogy erre jönnek s összeverődött az utcák mentén.

Színes zsebkendők és övek lebegtek a levegőben s ezer torok kiabálta:

— Viva El Rey! Viva La Reina! Viva! Viva!

De a Calle San Juan-on ott várta a motort Pedrillo Montey, a Nita apja.

A motor, a királyi automobil közeledtére megpróbálta jobb karját s ujjai összeszorultak a tenyerébe rejtett kis bádogszelence fölött.

Éppen oda akarta hajítani a pokolgépet a szép fiatal ember pár közé, de egyszerre megbénult a karja, ő maga hátratántorodott. Kis gyermekét látta ott ülni, a felséges királyné térdein!

A motor bántatlanul száguldott el mellette. Ő maga pedig egész éjjel úgy bolyongott, mint egy elkárhozott lélek.

Hajnaltájban egy kéz nehezedett a vállára. Két sötét fenyegető szem mélyedt az övébe.

— Az Ötödik Kör várja küldöncét. Jöjj! — mondta valaki s Pedrillo engedelmesen követte a hang gazdáját.

Egy elsőemeleti szobában gyűltek össze. Már mindannyian együtt voltak, mikor Pedro belépett társával. Pedro azonnal észrevelte, hogy az ő rendes helyéről eltolták már a széket, a melyen ülni szokott.

trónörökös véleményét kérte, a kibontakozást siettetni fogja.

Kossuthék és a bankgyűlés.

Jellemző a helyzetre nézve az a körülmény is, hogy a vasárnapi banknépgyűlésen se Kossuth, se Apponyi, se Justh nem fognak megjelenni. Justh kijelentette, hogy házelnöki méltóságával összeférhetetlennek tartja a gyűlésen való megjelenést. A bankgyűlésre Polóny Géza se fog elmenni. Ez a tartózkodás az exponált politikusok részéről mindenestre feltűnő, de érthető.

Wekerle bécsi utja.

Bécsből táviratozzák: Wekerle Sándor miniszterelnök, aki tegnap este dr Popovics Sándornak, az Osztrák-Magyar Bank kormányzójának társaságában vacsorázott, ma a reggel bankgassei magyar palotában elsőbbsen a Bécsben időző dr Papp Elekkel, a pénzügyminiszterium államtitkárával tanácskozott, azután Vértessy Gézának, az ő felsége személye körüli miniszterium államtitkárának jelentéstételét fogadta. A délelőtt folyamán Wekerle miniszterelnök meglátogatta Crnkovics Miklós osztályfőnök, horvát bányhelyettes, aki jelenleg magánügyben Bécsben tartózkodik és holnap utazik vissza Zágrábba. Délben a miniszterelnök a külügyi hivatalba ment, ahol Aerenthal báró közös külügyminiszterrel közel egy óra hosszat tanácskozott. Délután Wekerle dr Bienert báróval, az osztrák kabinet elnökével találkozott. Wekerle miniszterelnök az eddigi intézkedések szerint az éjjeli vonattal utazik vissza Budapestre, de nincs kizárva, hogy ez intézkedéseket a nap folyamán megváltoztatják.

A miniszterelnök audienciája.

Bécsből jelentik: Wekerle Sándor magyar miniszterelnököt a király ma délelőtt kihallga-

A mester intett neki, s hangjában nem volt harag, a mikor megszólalt:

— Pedro Montez, te megszegted az Ötödik Kör parancsait, mikor rendeleteit nem teljesítetted és megtörted esküdet. Tudod-e, mi a büntetésed? A vádlott némán meghajolt, s a mester folytatta:

— Mindazonáltal a Kör hatalma korlátlan. Büntetni keményen tud, de meg is bocsát. Az a benyomás, a melynek engedél, s a mely megállította kezdet az utolsó pillanatban, nem ismeretlen előttünk. És mivel az apai érzés mindennél hatalmasabb a világon, azért a Kör megbocsát neked, egy feltétel alatt. A zsarnok holnap egyedül lovagol ki a közeli erdőbe. Ha holnap erős leszel, megbocsátjuk tegnapi gyengeségedet. Várjuk elhatározásodat.

Szót és leült. Csend volt, s mindenki mohó kíváncsisággal csüggött a Pedro Montez arcán, aki új életet nyerhet, a sir szélén.

Pedro kiegyenesedett, s a mester szemébe tekintett.

— Válaszomat akarjátok hallani? — kérdezte messze csengő hangon. Jól van, legyen. Halljátok hát, ime: Viva El Rey! Viva La Reina!

— És jobb kezével közéjük csapta a pokolgépet.

Irtózatos durranás hallatszott, s pár perc múlva csak egy nagy romhalmaz jelezte az ötök szövetségének pusztulását.

táson fogadta. A miniszterelnök a kihallgatáson valószínűleg a kabinet felmentését kérte a királytól, de döntés ma aligha törrent, hanem ez csak a jövő héten Kossuth, Andrássy és Zichy kihallgatása után várható.

Wekerle a királynál.

Wekerle Sándor miniszterelnök pontban egy órakor jelent meg az uralkodó előtt. Az audiencia teljes egy óráig tartott. Wekerle jelentést tett a helyzetről és válságról, valamint kibontakozási javaslatot tett a királynak. A király kegyesen fogadta a miniszterelnököt. A Bud. Tud. értesülése szerint Wekerle előterjesztést tett a királynak az iránt, hogy a kibontakozás tárgyában hallgassa meg Kossuth Ferencet és Andrássy Gyula minisztereket. A király ezt azt előterjesztést el is fogadta.

A miniszterek és függetlenségi nagygyűlés.

A vasárnap tartandó nagygyűlésre a párt vezérek nagyban készülődnek. A gyűlés azonban korántsem lesz oly nagy, mint azt az előkészületek ígértek. A nagy gyűlésre tegnap meghívták Kossuth Ferencz és Apponyi Albert minisztereket, valamint Justh Gyula elnököt. A meghívottak azonban kijelentették, hogy nem vesznek részt a gyűlésen. A gyűlés rendezői tegnap jelentették be a gyűlést a rendőrfőkapitánynak.

30 éves találkozó.

Tegnapi számunkban megemlékeztünk az ezélt 30 évvel a nagyváradi premontrei főgimnáziumban érettségi vizsgálatot tett iskola-társak találkozójáról.

Az ünnepélyes alkalom legkiemelkedőbb mozzanata volt a főgimnázium dísztermében Dobózy György kir. törvényszéki bíró által tartott igen szép megnyitó beszéd, amelyet a következőkben közlünk:

Főtisztelendő Igazgató Ur!

Volt osztálytársaim által adott megbízás adja meg nekem a jogot, hogy itt, Igazgató ur előtt felszólalhassak.

Mi akik itt megjelentünk, jelenben az igazgató ur vezetése alatt álló premontrei rend főgimnáziumában tettük le nagyrészt az 1879. évi június havában az érettségi vizsgálatot, — de vannak közöttünk olyanok is, akik bár velünk nem együtt tették le az érettségi vizsgát, de itt a gimnázium falai között velünk együtt több éven keresztül tanultak.

1879—1909. 30 évi időt jelent.

30 év nem sok a nagy természetben, elgördül gyorsan, észrevétlenül, — eloszlik mint a pára, mint a harmat, mint a köd, — egy porszem a világ egyetemben, egy csepp a tenger vizében.

Azonban 30 év az emberi életben igen nagy időt jelent.

Ezen idő alatt igen sok elpusztíthatlannak látszó emberi alkotás, vágy, remény megsemmisül, a feledékenység homályába vész, csak egy marad meg, amíg az emberi kebelben az érző sziv dobog, — s ez a hála.

Ez az indító oka annak is, hogy mi most testületileg itt megjelentünk.

Ujdonságok érkeztek

Naponta érkeznek női kalap modelok.

esernyőkben, harisnyákban és keztükben.

Telefonszám 130.

Ujhelyi Róza

RAKÓCZI-UT, (Bazár-épület).

női kalap, ernyő és keztü különlegességi üzlete

Ünnepi programmunk összeállításánál hármas szempont vezetett bennünket.

Első sorban is megfontolás tárgyává tettük azt, hogy vajjon kinek köszönhetjük legfőbbképen, hogy mi 30 év után összejöhetünk, egymást üdvözölhetjük és ezt az időt ünnepünké avathattuk fel.

Ugy találtuk, hogy amint a régi római cézárak üldözése idejében Tytirus mondatta a kétkedő Melibeusnak: »Deus nobis haec otia fecit,« — mi is azt mondhatjuk, hogy a jószágos Isten hozzánk való kegyelmességének köszönhetjük ezt, s ezért programmunk első pontjával az Istennek bemutatandó hálaadó imánkat vettük fel, s így az Isten háza tehát az, ahonnan közvetlenül ide, Igazgató ur elé járultunk.

Azután vizsgáltuk, hogy Isten és a benső családi élet keretén kívül kik képesítettek arra, hogy az élet ezer és ezer bajai között rögs és viszontagságos utján haladva, az élénk tornyosuló akadályokat sikerrel tudtuk leküzdeni, úgy, hogy a társadalomban ha nem is vagyunk a legelső, de mégis a számottevő tényezők között foglalunk helyet.

Arra az eredményre jutottunk, hogy ezt azoknak köszönhetjük, akik munkát és fáradságot nem kímélve, lankadatlan szorgalommal igyekeztek belénk oltani azokat az alapismerteket, amelyekre később az élet küzdelmei között sikerrel építhetünk.

Ezért programmunk második pontjával kedves volt tanárainknak, illetve mivel azok közül sajnos jelenben már a tanintézetben tényleges működésben egy sincs, — azok utódainak szívünkben származó legmélyebb köszönetünk tolmácsolását vettük fel, s ezért kérem Igazgató urat, hogy az itt jelen lévő volt osztálytársaim nevében is a premontrei-rend tanári kara iránt kifejezett legmélyebb köszönetünket, mint a rend iránt érzett hálánkat elfogadni szíveskedjék.

Végül vizsgáltuk azt, hogy vajjon mi megféleltünk e tőlünk telhetőleg a társadalom és embertársaink iránt azoknak a kötelességeknek, amelyeket azok az általunk elfoglalt hasonló képességű és állású egyénekől méltán megkövetelnek.

Ugy találtuk, hogy ennek a kötelességnek is eleget tettünk, legalább panaszt és szemrehányást e tekintetben senki részéről sem hallottunk.

Ezért a mai összejövetelünket örömmel ünnepeltünk fel, s annak külső kifejezéséül ma délután 2 órakor a Püspök-fürdőben társas ebéd megtartását határoztuk el.

Mivel pedig ezen örömmel ünnepünk elérkezésében kedves volt jó tanárainknak köszönhetünk Isten után legtöbbit, és mivel azoknak utódai és elveiknek méltó letéteményesei az igazgató ur vezetése alatt álló tanári kar, engedje meg Igazgató ur, hogy úgy önt, mint a vezetése alatt álló tanári kart ezen ünnepélyes ebédünkre vendégeink gyanánt tisztelettel meghívassuk és kérjük, szíveskedjenek ezen meghívásunkat elfogadni, hogy ez által is emeljék ünnepélyünknek fényét és díszét.

Az ünneplők a még élő volt tanárokat is meghívták, akik közül ez idő szerint egy fenn lakik Nagyváradon. *Agácsy Norbert, Zubriczky Flóris és Gonda István* tanárok levélben, dr. *Heffer Konrád* és *Fogelthon I.* Alajos tanárok pedig sürgönyben üdvözölték az ünneplőket.

Mozgalom a drágaság ellen.

A türehtelen drágaság végre arra a fokra lépett, a hol már mindenki feljajdul. Türehtelen a drágaság. A hatóság intézkedései olyan kilátásokkal kecsegtetik az embereket, amelyeknek számbavehető eredményei alig lehetnek.

Radikális intézkedéseket kell tenni és ezt csak egy módon lehet elérni, ha az élelmiszer-cikkek kivételét kormányhatóságilag betiltják annyi időre, amennyi idő alatt az ország normális viszonyok közé jut. A közönség soraiban most ily irányú mozgalom indult meg. A mozgalom vezetői egyelőre csak Nagyvárad város és Biharmegye lakosságát kívánja bevonni céljai keresztlül vitelébe, de ha ez nem vezet eredményre, úgy az egész országot bevonják az akcióba.

A mozgalom vezetői azt akarják, hogy az élelmiszer-cikkek kivételére miniszteri rendelet alapján szüntetessék meg, vagy legalább korlátozassák. Ebben az ügyben most iveket köröznek megye és városszerte, s ha az iveken megfelelő számú aláírás lesz, úgy azokat Biharmegye és Nagyvárad város törvényhatóságához fogják benyújtani illetékes helyre leendő felterjesztés végett. A mozgalomban igen sokan vesznek részt, hogy azonban lesz-e valamilyen eredménye, az a jövő titka, mert külkereskedelmünkre bénítólag hatna annak megvalósítása. Itt azonban első sorban az ország népéről van szó, mely drága pénzért sem kap megfelelő élelmiszer-t. Már pedig a külkereskedelem, csak másodsorban jöhet tekintetbe.

Az élelmiszer-cikk kivételének felfüggesztése három nap alatt megváltoztatná az egész ország drágaságát.

Az ily hirtelen változás sok kereskedőnek okozna veszteséget, azonban ez is elkerülhető lenne bármily módzattal, melyben bizonyára nem szűkölködnek a kereskedők. A kereskedők vesztesége számba se jöhet a mellett a nyereség mellett, amit az ország megsanyargatott népe nyerni fog. A mozgalom vezetői pár nap múlva be fogják adni előterjesztésüket a két törvényhatóságához.

Szerelmi tragédiák.

Berettyóujfaluban mindenki ismerte és szerette *Kállai* András fiatal 19 éves igen szép és művelt leányát *Vilmát*.

A leány annak dacára, hogy egyszerű szabómesternek volt a leánya, igen sokat tanult és nagyon sokat olvasott s tán ez is okozta vesztét. Ideálista lelkét, még inkább feszítették a sok összeolvasott szerelmes regények s a leány valósággal betege lett regényeinek. Ő maga is irt kisebb novellákat, melyek lapokban is megjelentek.

Az utóbbi időben valósággal a szerelem rajongója lett *Kállai* Vilma.

Megismerkedett Berettyóujfaluban egy járási irnokkal, kibe halálosan beleszeretett. Ez

időtől fogva nem lehetett a leánnyal beszélni. Magába zárkózott s mivel szerelme reménytelen volt, az öngyilkossággal kezdett foglalkozni. Tegnapelőtt este a belső szobába zárkózott s megírta bucsuzó leveleit.

Tegnap délelőtt, mikor szülei a házban voltak, kiment az udvarra s forgópisztolyal szíven lőtte magát.

A gyorsan előhívott orvos már csak a halált konstatálhatta.

Hasonló esetről értesít *tenkei* tudósítónk.

Köteles János *tenkei* fényképész szerelmes lett egy odaváló jómodu leányba. Megis kérte a leány kezét, szülei azonban kikoszorúzták a szerelmes fiatal embert.

Köteles János szerelmi bánatában szörnyű tette gondolt, mit elvakulva végre is hajtott. Revolveréből egy lövést tett önmagára, de szerencsére a golyó nem érte a szívét s így remélhető, hogy életben marad.

Most már nagyon megbánta tettét s élni szeretne.

Tegnap este felé meglátogatta a leány s igen érzékeny és megható jelenet játszódott le közöttük.

UJDONSÁGOK.

Kérjük igen tisztelt vidéki olvasóinkat, hogy előfizetéseiket mielőbb megújítani szíveskedjenek, nehogy a lap szétküldésében e miatt akadály történjen.

* **Glac Antal főispán életveszélyben.** *Glac* Antal főispán élete tegnap délután életveszélyben forgott és hogy komolyabb következményei nem lettek a dolognak, az csak a főispán lélekjelenlétének tulajdonítható. Tegnap délután 4 órakor *Glac* Antal könnyű csézáján kocsizott ki. A két tüzes fekete lovat maga a főispán hajtotta, míg kocsisa a hátsó ülésen foglalt helyet. A *Széchenyi-térről* kijövet a lovak trappba jöttek a *Rákóczi-utra*. A *Rákóczi-uton* ekkor érkezett a *Nyiri* gyógyszerár elé a villamos kocsi. A főispán szabályosan balra előzte a villamos-kocsit és a lovak a *Reichard* üzlete felé mentek. Amikor már befordult a kocsi, akkor vette észre a főispán, hogy az ellenkező oldalról is jön egy villamos kocsi. Oldalt nem lehetett kitérni, mert ott *Láng József* előtt egy társzekér állott még pedig gazdátlanul. A kocsi tulajdonosával együtt veszélyben forgott. *Glac* Antal főispán azonban nem vesztette el egy pillanatig sem lélekjelenlétét és hirtelen balra rántotta a gyeplőt, mire a lovak a sinekről oldalt ugrottak, itt a főispán pillanat alatt fogta meg a féket s a lovakat. A két tüzes paripa mint két szobor állott meg a társzekér és a villamos kocsi között. A villamos kocsi is megállott ekkorra. A járókelők, akik szemtanúi voltak a jelenetnek,

Figyelmes,
finom női
kiszolgálás

Hideg konyha

PAIZS BÉLA
A VILÁG KÖZEPÉHEZ
BETHLEN-UTCA vendéglője és
kert-helyisége

Kőbányai sör. — Tisztán kezelt borok. — Családok részére külön lugasok.

Minden este
cigány
zene.

Kitűnő tekepálya.

egy ideig megdermedve állottak, amikor azonban látták a szerencsés menekülést, lelkes éljenzésben törtek ki, miközben a főispán elhajtott a veszedelem helyéről.

* **Bizottsági ülés.** Az élelmezés- és lakásügyi bizottságot 7-én, azaz hétfőn délután 3 órára hívta egybe a rendőrfőkapitány.

* **Iparhatósági megbizottak választása.** Az 1884. XVII. t.-c. 167. és következő §§-ai, valamint a volt földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi Miniszter ur 52211—1885. sz. körrendelete értelmében az I. foku iparhatóság mellé az 1905. évre iparhatósági megbizottak választásának határidejéül 1909. év június hó 20-ik napjának délelőtt 9 óráját tűzöm ki s a választás foganatosításának helyéül a tűzoltó laktanya nagytermét jelölöm meg. Ezen körülményről az érdekelteket oly figyelmeztetéssel értesítem, hogy amennyiben Nagyvárad város egyszersmind főszolgabírói székhely, összesen 40 iparhatósági megbizott választandó, még pedig 20 Nagyvárad város iparhatósága, 20 pedig Biharmegye központi főszolgabírói hivatala mint I. foku iparhatóság mellé. Tájékoztatom megjegyzem, hogy választói joggal bírnak mindazok, kik Nagyvárad város területén valamely ipart önállóan és jogosítottan üznek, választhatóak pedig ezek közül azok, kik az 1903. évben legalább 16 korona kereseti adót fizettek. Nagyvárad, 1909. május 27-én. Gerő Ármán, r. főkapitány.

* **35 éves találkozó.** Így a tanév végén szokták megtartani a régebben érettségizett volt tanulóársak a találkozókat. Akik 35 évvel ezelőtt tették le a nagyvárad premontrai főgymnásiumban az érettségi vizsgálatot, még nem tartottak eddig találkozót. Most, 35 évvel nem júniusban, hanem júliusban tartattak az évről vizsgálatok. A találkozót Kovordányi János jelenleg bereg-ilosvai főmérnök készíti elő, a 35 év előtti iskolatársak között vannak a többek között Gróh Ferencz debreceni prépost, Siket Traján postaigazgató, Lopusny Gyula József intézeti alkormányzó, Buhl Emil posta tanácsos, Fuszak Lajos kamarai h. titkár, Czajlik Alajos a határrendőrség főnöke, Mann Ferencz szentandrásai jegyző, Makray Aurél posta tisz, dr. Gedeon Kálmán esztergomi orvos, dr. Békeffi Gyula szabadkai ügyvéd stb. A találkozó napját még nem állapították meg.

* **Automobil a Félix-fürdőbe.** Tokay Mihály várad-velencei gazdálkodó polgár iparengedélyt váltott Nagyvárad város iparhatóságánál automobil-közlekedésre, amelylyel a közönséget szállítja Nagyvárad és a Félix-fürdő között. Az iparhatóság megállapította, hogy az automobil a Szent László téri Kovács-ház elől indul s megállóhelyek lesznek: I. Zöldfa-utca végén a Nagypiacon; II. az Ujvilág kávéház előtt; III. a Heller szeszgyár előtt.

* **Jutalomdíj kiosztás a gyermeknevelőknek.** A nagymélt. m. k. Belügyminiszterium a nagyvárad m. k. áll. gyermekmenhely igazgató-főorvosának előterjesztésére ez évben először hét nagyvárad nevelőszülőnek elismerése gyanánt pénzbeli jutalomdíjat engedélyezett. Valamennyi évek óta odaadással és szeretettel gondozta és nevelte a gyermekeket, akiket a menhely gondozásukba adott s méltán rászolgált e kitüntetésre. A jutalomdíjak kiosztása június hó 5-én, szombaton délután öt órakor a kert utcai tűzoltó laktanya nagytermében fog történni a helybeli nevelőszülők jelenlétében. Tisztelettel kérem, hogy a jutalomdíjkiosztás ez ünnepélyén, amely a gyermekvédelemnek is ünnepe, megjelenni sziveskedjék. Nagyvárad, 1909. május hó 25-én. Rimler Károly, polgármester, a nagyvárad gyermekvédelem telepbizottság elnöke. Dr. Edelmann Menyhért, a nagyvárad m. k. áll. gyermekmenhely igazgató főorvosa.

* **Rózsa-kiállítás és vásár a színházban.** A nagyvárad városi árvaház igazgató választmányi hölgyei kedves alkalmat készítettek most elő, hogy a jótékony célt összekösse egy kedves dologgal. Szerdán, június hó 9-én egész nap a színház előcsarnokában nagyszabású róza kiállítást és róza-vásárt rendeznek a városi árvaház javára. Rózsa-elárusító sátrak lesznek felállítva, amelyen városunk legszebb uri asszonyai és urleányai buzgólkodnak, majdnem félszázan, hogy minél nagyobb sikert érjenek el a holszezon ezen kedves alkalmatosságával. A közönség szórakoztatásáról is gondoskodtak. Délelőtt 10 órától déli 1 óráig és délután 4 órától 6 óráig a katonazene a legkedveltebb zenedarabokkal hangversenyt rendez.

* **A katonákat szabadsággal fogják az aratásra.** A honvédelmi miniszter a közelgő aratásra vonatkozólag rendeletet bocsátott ki, amelyben többek között ezt mondja: »A közös hadügyminiszternek velem egyetértőleg kiadott rendelete szerint a közös hadsereg tényleges állományu legénységének jelentékeny részét a csapatok a folyó évben is a gabona és a takarmány, a szőlőművelés munkálatainak, a szüret és kukoricatörés, továbbá a selyemhernyó tenyésztés különleges munkálatainak idejére három hétre fogják szabadsággal foglalkoztatni. Az aratási szabadságot az illető katonának személyesen kibailgatáson (raporton) kell kérelmezni és a szabadságot a csapatparancsnokság lehetőleg minél előbb helyezi kilátásba, hogy a szabadságolando, megtelelően kiképzett és jó magaviseletet tanúsító katoná, amennyire csak lehetséges, idejében, még aratást vagy egyéb mezei munkát vállalhasson. A gyengébb és a kiképzésben visszamaradt legénység, a tavasz folyamán bevonult ujoncok és egyévi önkéntesek az aratási szabadságolás kedvezményében egyáltalán nem részesíthetők. A lovasághoz, a táborigazsághoz (a nehéz tarackosztályokat kivéve) a műszaki és egészségügyi csapatokhoz, testületekhez és intézetekhez beosztott legénység általánosságban aratásra nem szabadságolható.«

* **Szerencsétlenül járt munkás.** Tegnapelőtt este 9 óra tájban a Weiszlovits-féle temetkezési intézet udvarára egy sarkkővet szállítottak. Mikor a földre akarták tenni, a nagy kő reáesett Mojsza Jánosnak az egyik lábára és oly súlyosan megsértette azt, hogy Mojszát a mentők vitték a közokórházba.

* **Innen-onnan.** A híres Földváry családnak Pestmegyében két ága van. Az egyik ág római katolikus, a másik lutheránus.

Egyik pestmegyei nagy házi cécón a fölött vitakoztak a pipázóban az urak, hogy a mulatságon szintén jelenlevő egyik Földváry a katolikus, vagy a lutheránus ághoz tartozik-e? A nagy vitára belép épen aprolo maga Földváry.

Kérdést is intéz rögtön hozzá a társaság egyik tagja.

— Ugyan, mond meg, Miklós bátyám — mert e fölött vitakozunk, — hogy a család melyik ághoz tartozol? A katolikus, vagy lutheránus ághoz?

— Azaz, hogy tudjátok, a dolog úgy áll... A kitérő kacagás miatt nem fejezhette be a mondókáját Földváry, mert már ebből a tipikus pár szóból, amit mondott, mindenki tisztában volt vele, hogy — lutheránus.

* **Verekedés.** Tegnapelőtt délután Kocsán András péksegéd Szakács István nevű társával a Nagypiac téren összeszólalkoztak, majd ölre mentek, s végezetül Szakács egy kövel bevverte Kocsán fejét. Mindkettőjük ellen folyamatba tette a rendőrség az eljárást. — Tegnap dél-

tájban a Szt. László-téri Steiner-féle bodagában Grósz Lipót és Szeiber Hermann váltottak élénk eszmecserét, amelynek során Grósz botl verte meg Szeibert, még pedig fején, hogy meg ne sántuljon. A rendőrség folyamatba tette ellenük az eljárást.

* **Megriasztott utonálló.** Szics István napszámos tegnapelőtt délután a hadapród iskola előtti sétányon lefeküdt a gyepra és elszunnyadt. Arra ébredt, hogy egy barátságos képű idegen kétszer kupán vágta és pénzt követelte. Közben azonban rendőr tünt fel a láthatáron, mire a támadó Benicsik István rovott multu ember eliramodott.

* **Elfogott tolvaj.** Orbán Lajos 27 éves derecskei illetőségű rovott multu egyén tegnap a közraktárhoz lerakott krumpliból egy óvatlan pillanatban egy zsákkal elemelt. Majd hamarosan visszatért egy második zsákért is. Ekkor tetten érték, rendőrnek adták át. Zár alá került.

* **Találtak egy női napernyőt, egy férfi esernyőt, egy csomag pamutot és egy arany- és ezüst látszó óraláncot.** Igazolt tulajdonosaik árvéhetik a rendőrségen I em. 7. sz. szobában.

x G. B. Borsalinó kalapok 8 koronáért minden színben kaphatók

Róth M. utódánál.

x **Hegyi üdülőhely Nagyváradon.** A nagyvárad közönség bár nem szűkölködik a nyári helyiségekben, mégis örömmel üdvözi az ismert »Karger« féle vendéglő kerthelyiségeinek megnyitását. Uj a bérlő is és ezuttal szakember Lobermayer Ferenc áll az üzlet élén. Aki ismeri ezt a maga nemében páratlanul gyönyörű kerthelyiséget a hegy tövében, hogy a legforróbb nyárban is hűs a levegő annak felesleges dicsérni, aki pedig nem látta látogassa meg egyszer és állandó vendége lesz a vendéglőnek.

x **Megszűnt a drágaság.** Nagy a panasz városzerte, hogy nagy a drágaság, kevés a jövedelem. És mégis, hogy van az, hogy a hölgyek drága ruhákban, az urak pamakalapban, a gyermekek finom cipőkben járnak? A válasz nyílt titok — erről beszél Nagyvárad és Biharmegye apraja és nagyja. Czillér Imre nagyáruházában minden divatos, finom és olcsó.

x **Városunk legjobb mozijában az Európa-szállodában a mai műsor a következő: Egy marokkói szerelme (term.) Szobrástattan. Nagyon elfáradtam (bohózat). Önfeláldozó hitves (dráma). Menjünk a varrónőhöz (bohózat). A nagy dobos kimenője (bohózat). A habok tündére (mese).**

* **A Püspökfürdőben az uszoda megnyílt s egész nap a közönség rendelkezésére áll. A többi gyógyfürdők szintén átadottak a közönség használatára. Állandó kiváló fürdőzene**

x **Tündérváros Nagyváradon.** Mert csakugyan tündérvárosnak lehet nevezni Páris Béla vendéglős kertjét, — a melyet a »Világközpéphez« címez és a Bethlen utcában van. Vannak ott gyönyörű szőlőlugasok — családok és magán társaságok részére — téli és nyári kuglizó, rossz idő esetén lényes tedett helyiség.

x **Előzetes jelentés.** Holnapi számunkban fogja közölni Czillér Imre nagyáruház kivételes árjegyzékét, melyre már ma felhívjuk olvasóink szives figyelmét.

IRODALOM.

☒ **Magyar Gazdák Szemléje.** A Magyar Gazdaszövetség folyóiratának májusi füzetét vettük a következő érdekes és változatos tartalommal: Gazdasági politikának utolsó három éve. Bernáth István: Szabadság és gazda-

gulás. Dr. Vantsó Gyula: A telepítési törvényjavaslat. Dr. Steiner György: A szerb házközöség. A szocializmus Ausztriában. Fáy Gyula: A kötelező biztosítás és a gazdasági munkások A nemzetiségi kérdés üzleti szempontból. Különfélék.

☒ **A Kath. Hitterjesztés Lapjai** legutóbbi száma a következő érdekes és változatos tartalommal jelent meg:

Tartalom. A katolicizmus Törökországban — A Szent Ferencz-rendi missiók ismeretése. A szentföldi missió. (Folytatás.) — Tonkin keresztényei között. — Missiói tudósítások: Róma. 34 bithirdető vértanu boldoggá avatása. — Kisázsia. Örmény-mészárszék. — Kegyes adományok.

Képek. Törökország: Zsófia mecset Konstantinápolyban. Törökország: Az Aranyszarv Konstantinápoly látóképével. — Törökország: Dolma-Bagcse, a szultán téli palotája. — Törökország: Yıldiz-kioszk a Hamidieh mecsettel. — Törökország: Hid az Aranyszarvon át Konstantinápolyban. — Tonkin: Van-Foi missió-állomás. — Tonkin: Kényelmes utazás. — Tonkin: Előkelő keresztény unokáival. — Tonkin: Főmandarin szertartásos öltözetében.

☒ **Katholikus Szemle.** A Szent István Társulat kitűnően szerkesztett folyóiratának júniusi füzeté első helyen közli Mailáth Gusztáv Károly gróf erdélyi püspöknek a Szent István Társulat tud. nagygyűlésén mondott beszédét. Dr. Krüger Aladár »keresztény szociológia a büntetőjogban« címmel az Aquinói Szent Tamás Társaságban felolvasott tanulmányát közli, melyben kimutatja, hogy a büntetőjogban a keresztény szociológia elveinek érvényesülése van hivatva gyökeres reformokat létrehozni. Miklóssy István a »Történelmi fejlődések« címmel azt a hazug mesét cáfolja, mintha a Magyarországgal egyszerre költöztek volna be s velük vegyes házasságban éltek volna zsidók; a zsidóság nálunk későbbi jövevény. X. a tavaszi műkiállításokról is. Elbeszélést Tarczai György, verset Zoltó Vilmos (Petrona fordítás), Padnyi István és Kiss Menyhért irtak a füzetbe, melyet a könyvismertetések és bírálatok s folyóiratok szemléje gazdag rovatai zárnak. A magas színvonalon álló folyóirat előfizetési ára 10 korona.

☒ **A Horváth-alap jutalmazottjai.** A budapesti tudományegyetem hittudományi kara az 1905—8. években megjelent kath. irodalmi művek közül — elismeréssel emlékezően meg azon szerzőkről, kik állásuknál fogva vagy egyébként jutalmazáson felül állanak — a Horváth-alapból rendelkezésén álló összegből a következőket jutalmazta: Borovicsény Nándor dr: A szociális tevékenység kézikönyve Budapest 1907. Jutalma 500 kor. Chobot Ferenc: Jézus Krisztus egyházának története. 3 kötet. Budapest 1907. Jutalma 800 kor. Fehlicska Ferenc dr: A társadalmi kérdés és etika. Budapest 1908. Jutalma 300 kor. Kovács Sándor dr: A csanádi papnevelde története. Temesvár 1908. Jutalma 500 kor. Notter Antal dr: Bölcséleti és egyházi munkásságáért. Jutalma 500 kor. Reiner János dr: Az egyházi házasságkötési jog tanának kifejlődése. Budapest 1906. Jutalma 300 kor. Szönyi Ottó dr: A pécsi muzium kőtára. Pécs 1906. Jutalma 400 kor. Szuszay Antal: Apologetika. Győr 1907. Jutalma 500 kor. Tower Vilmos: A bucsunap megünneplése a legújabb liturgikai jog szerint. Jutalma 200 kor. Czaih Gilbert dr: X. Pius életének és uralkodásának története napjainkig. Budapest 1907. Jutalma 200 kor.

SZERKESZTŐI PÓSTA.

B. K. A küldött vers nem ütötte meg a mértéket.

TANÜGY.

Az a bizonyos paritás . . . !

Mióta a koalíció tartja kezében az ország rudját, sokszor felhangzik a »panasz«, különösen a rémlátók köréből, hogy politikájának annyira klerikális az iránya, hogy maholnap Paraguay sorsára jutunk: jezsuiták lesznek a miniszterek is. Mennyiben felelnek meg ez állítások, vádak és szemrehányások, felesleges volna utánakutatni. Tény az, hogy a hosszú, erőszakos liberális uralom után fellélegzettünk. Arra azonban, hogy mennyire megy a klerikalizmus állami dajkálása, kitűnő világítást vet a nagyváradi után a gádorosi állami iskola ügye.

A gádorosi állami elemi népiskola a jelen tanév elejével megnyitott. Négy tanerő van alkalmazásban. Három lutheránus, egy református. A község lakosságának túlnyomó része: római katolikus. Gádoros ugyanis 1400 lutheránus és 450 reformátussal szemben 2200 katolikus hívőt számlál. Ugy tudom — egy konkrét eset kapcsán — hogy az állami iskolák tanerőinek kinevezésénél a miniszterium a méltányosság alapjára szokott helyezkedni oly értelemben, hogy a lakosság vallási számaránya respektálásával tölti be az állásokat. Hogyan respektálta — Gádoroson? A 2200 katolikus hívő miért nem jöhetett tekintetbe? Valami rejtett okának kell lenni. Talán úgy gondolkodott a minisztérium, hogy mert Gádoroson van két katolikus iskola egy-egy tanerővel, az állami iskola tanerőinek kinevezésénél a katolikus fél rovására el lehet ejteni a paritás elvét, melyet azonban a nem katolikus fél javára annyi előszeretettel szoktak érvényesíteni? Ez a felfogás, amennyire méltánytalan, annyira veszélyes is.

Méltánytalan, mert akkor ily esetben maga az ultum de facto, felekezeti iskolákat emel, mert kizárja egyszersmindenkorra katolikus tanerők alkalmazását.

Méltánytalan mert a gádorosi állami elemi iskola 300 növendéke között 96 katolikus foglal helyet, ami az egésznek egyharmadát képezi. Veszélyes azért, mert az emberre azt a benyomást teszi, mintha az állam csak azért állítaná fel ilyen helyen iskoláit, mert az egyháznak is vannak ott iskolái. Az állam nem ellensúlyozásra, nem a konkurrencia miatt állítja fel iskoláit, hanem mert az illető falu vagy város közoktatásügye úgy kívánja, követeli. Minden állami iskola hiányt akar pótolni s ott ahol már más természetű, jellegű iskolával találkozunk, annak csak segítőtársa, cooperatora s nem konkurrens lehet. Az új törvénynek ez az igaz intenciója.

Tanerői megválasztásában épen azért megköti az a körülmény, hogy növendékeinek vallási eloszlását is szem előtt kell tartania s részrehajló okoskodással nem lehet úgy kibúvása, hogy: hát a katolikusoknak ott van a maguk iskolájuk.

Az állami iskola sem a katolikusoké, sem a lutheránusoké, hanem a magyar polgároké, kik mutathatnak ugyan különféle vallási elágazást, de valamint az egyház érdekeinek exclusiv favorizálását nem lenne méltányos követelnünk az államtól, úgy a felekezeti érdekek gádorosi becézgetését sem irhatjuk a paritás számájára. D. J.

△ **Évzáró vizsgálatok a közs. elemi iskolákban.** A nagyváradi közs. elemi tíu és

leányiskolákban az évzáró vizsgálatok sorrendjét a következő sorrendben állapították meg: a Ritoók-utcai fiúiskolában jun. 14-én I., 15-én a II., 16-án a III., 17-én a IV. és 18-án az V. és VI. osztályokban; vizsgáló bizottsági elnök Stark Gyula, tagok dr. C'asz Béla, dr. Thury László. A Tisza Kálmán-terti leányiskolában 15-én az I., 16-án a II., 17-én a III., 18-án a IV. osztályokban; elnök Csák Máté, tagok Hlatky Endre, dr. Váradi Ödön. A Széles-utcai fiúiskolákban: 15-én az I., 16-án a II., 17-én a III. és 18-án a IV. oszt.; elnök Szokoly Tamás, tagok dr. Fenyő Sándor, Grósz Sándor, Váradi Mór. Az Ór-utcai fiúiskolában 14-én az I. A és I. B., 15-én a II. A és II. B., 16-án a III., 17-én a IV. és 18-án az V. és VI. osztályban; elnök dr. Adorján Ármin, tagok dr. Berkovits Ferencz, Huzel'a Gyula. Az Ór-utcai leányiskolákban 14-én az I. A és I. B., 15-én a II. A és II. B., 16-án a III., 17-én a IV. és 18-án az V. és VI. oszt.; elnök dr. Vucskics Gyula, tagok Beczkay Lajos, dr. Hoványi Géza, Sulyok István. A Sánc utcai fiúiskolában 14-én az I., 15-én a II., 16-án a III., 17-én a IV., 18-án az V. és VI. oszt.; elnök Schwarcz I., tagok dr. Kurländer Ede, Pakala Tamás, Schütz Albert. A Sánc-utcai leányiskolánál 14-én az I., 15-én a II., 16-án a III. A és III. B., 17-én a IV., 18-án az V. és VI. oszt.; elnök Halász Gyula, tagok Dietz Mihály, dr. Várady Zsigmond. A velencei fiúiskolákban 15-én az I., 16-án II., 17-én III., 18-án IV. oszt.; elnök Kecskeméti Lipót, tagok dr. Altman Jakab, Horváth Endre. A velencei leányiskolában 15-én az I., 16-án a II., 17-én a III., 18-án a IV. oszt.; elnök Gábel Jakab, tagok dr. Halász Lajos, dr. Stocker József. A Csillagvárosi iskolában 15-én az I., 16-án a II. oszt.; elnök, tag Popescu Péter.

△ **Magánvizsgálatok.** Az áll. főreáliskolában az írásbeli magánvizsgálatok június 11-én d. e. 8 órakor lesznek; a szóbeli rész június 12-én d. e. 8 órakor tartatik meg.

MULATSÁG.

* **Táncestély Brátkán a gyermekvédő-liga javára.** A körözsvölgyi intelligencia a gyermekvédő-liga javára június hó 20-án jótékony célú táncmulatságot rendez Brátkán. A rendező-bizottság, élén Jó Gusztáv brátkai állomásfőnökökkel, ifj. Klintók János beznyei gr. kath. lelkésszel és Janza Gyula brátkai jegyzővel nagy buzgalmat fejtenek ki a mulatság sikere érdekében. A rendezőség tisztelgett ifj. Klintók János vezetése alatt Glacc Antal főispánnál s felkérték, hogy vegyen részt a mulatságon. A főispán lekötelező szívélyességgel fogadta a meghívást s megígérte, hogy ha hivatalos teendői nem gátolják, örömmel vesz részt a juniálison. A szépnek ígérkező mulatságon megjelenik a kerület orsz. képviselője Farkasházy Zsigmond is. A meghívókat a napokban küldik szét. Nagyváradról is több előkelő család és fiatal táncos és táncosné vesz részt s a környék intelligenciája sem marad távol a kedves mulatságról.

Igazságszolgáltatás.

§ **Főszolgabíró rágalmozója.** Tegnap a kir. törvényszék büntető tanácsa 3 havi fogságra ítélte Musti Márton molnárt, ki a Be-

rettyő-ujfalusi főszolgabíró, egy, az alispánhoz beadott felebbezésben megrágalmazta. A vádlott beismerte tettét, mentségül hozva fel, hogy haragudott a főszolgabíróra, mert egyszer rá nézve kedvezőtlen határozatot hozott, mely őt megkárosította. Elnök Csulyok Béla volt.

TÁVIRATOK.

A német császár és az orosz cár találkozása.

Berlin, június 4. Pétervárról jelentik a Berliner Tageblattnak: Az eddigi intézkedések szerint Vilmos császár és a cár június hó 19-én fognak a Finn vizeken találkozni. A találkozáson gróf Prurtalét pétervári német nagykövét és a német katonai és tengerészeti attasé is jelen lesznek.

Földrengés.

Bécs, június 4. A cs. és kir. központi meteorológiai és gedinamikai intézet szeizmografikus készülékei tegnap este erős távoli földrengést jeleztek, körülbelül 9500 kilométer távolságból. A följegyzések háromnegyed 8 óra körül kezdődtek, maximális kilengés 0.4 mm. 8 óra 38 perckor. Vége 10 óra után este közép-európai idő szerint.

Hat turista szerencsétlensége.

Róma, június 4. Piermonti hegyen tegnap nagy szerencsétlenség történt. Egy hat tagból álló turista társaság tett kirándulást. Utközben a turisták kötele elszakadt és a négy francia és két olaszból álló turista társaság a mélységbe zuhant. A turisták közül négy meghalt, két ő a halállal vívódik.

KÖZGAZDASÁG.

Felmentés a bornyilvántartás vezetése alól. A földmívelési miniszter rendeletet bocsátott ki az új bortörvényben előírt bornyilvántartásra vonatkozólag. E szerint mindazon szőlőgazdákat, akiknek 4 katasztrális holdnál nagyobb szőlőjük nincsen, ha törkölybort nem készítenek és bor, valamint must, szőlőcefre adásvételével, borméréssel és bornak kismértékben való árulásával nem foglalkoznak, a bornyilvántartás vezetése alól az ország összes törvényhatóságai felmenti.

Budapesti tőzsdetudósítások.

A gabonatőzsde határidői.

Budapest, június 4.

— Délután 4 órakor. —

Buza május 1909. 50 kilogrammonként	14.35
Buza októberre	13.97
Buza ápr.	11.80
Rozs okt.	10.29
Zab májusra	—
Zab októberre	7.78
Tengeri máj. 1909.	7.86
Tengeri jul.	8.05
Tengeri májusra 1910.	7.24

Értékdőzsde.

— Délután 4 órakor. —

Osztrák hitelbank részvény	634.—
Osztrák magyar államvasuti részvény	736.75
Leszámitoló bank	482.—
Rimamurányi	572.—
Osztrák-m. államvasuti részv.	697.50
Közuti vasut	552.—
Városi villamos vasut	269.—

REGÉNYCSARNOK.

FALUSI TÖRTÉNET.

VIG REGÉNY.

Irta: Faragó Béla.

(Folytatás.)

49

Ettől fogva asztalán különféle nyelven utazási leírások, térképek, albumok heverték. Anasztázia vett egy csinos kis földgömböt is és így felöltöztette Emanuel urat földrajzi tudósnak.

Móni bácsi annyi készületségre tett szert a földrajzból, mint ama két híres zászlós ur a történelemből, kik vitakoztak a felett, hogy III-ik Béla vagy Mátyás király korában volt-e a mohácsi vész, végre egy harmadik, egy főispán odajött a vitakozással, hogy Mátyás király korában nem volt mohácsi vész, hanem a Kindi-család behozta a pulykát... Mecz Alidor néha beszélt neki valami elfelejtett tárcacikkéből kevéssé ismert országokról. Hajdanában olvasta László Károly amerikai leveleit s Jókai »fekete császárné« című regényét, Ennyi ismerettel félrevezethetett volna akár egy nyugalmazott udvari tanácsost is, a ki csak jogi dolgokkal foglalkozott. Alidor uton utfélen, kávéházban, biztosító bankban, a körben beszélt Emanuel ur készületségéről, s a tudósok légkörében élő ügyvédek és miniszteri fogalmazók epedtek, hogy egy kis ferbliben társul nyerjék meg... legalább ötödiknek... különösen mikor Alidor ur szónoki hévvel szavalt, hogy: van ott leves szépen. Móni bácsit komoly gondolatok fogták el. Valamelyik francia regényből emlékezett arra, hogy az embert nagygyá az teszi, ha különféle tudományos egyleteknek tagja. Nem tudta már Richard vagy Renichard volt-e a gyáros neve, ki így lett felsőházi tag. Mindenki kérdezte, mik az érdemei és senki nem tudott rá felelni.

Egy titkár a miniszteriumban, ki harminc év alatt csak ennyire vitte. tudta, hogy mi az oka? Elárulhatta volna, de nem tette, hanem fölírta születendő gyermek örökségékepen: Okos emberek között hallgass, félkosok között toasztirozz, ostobák előtt légy ünnepélyes, tarts sok díszkiadást könyvet, szerezz arcképeket dedikálva nagy emberektől, beszéltes magadról, véd- és dacsövetségben légy a lapokkal és ha még existálna, nádorispán is lehetnél.

Ünnepély Parázs Mihály mindezeket nem tudta, de ünnepélyesen eltöltött napjaiban, mint a szivacs öntudatlanul szívott fel hasonló ösztönt és sejtelmet... s hozzá tette magában, hogy folytonosan szivességeket kell közölni másokkal.

Leste várta az alkalmat, hogy feltűnő szivességet közölhessen egy nagy emberrel... Az alkalom ajtaján kogogtatott. André az inas valaniért, talán színházjegyért ment ki a városba. Tehát kopogtatással kellett belépni megéje főispánjának Udoni Tivadarnak...

A főispánnak előtte való nap nagyon megtetszett, a hogy a hatvani-utcai — fő rangnak és nemeselek fodrásza Szilassy Ferencz szakállát és haját rendezte Móni bácsinak. Jól állt az öreg ünnepély-ritternek a piktormódra meguyujtva nyírt szakál s az a párisi kopaszra nyírt haj. Násznagyi külseje így változó egy diplomata alakjává. Ugoni Tivadar otthon nem ismerte Móni bácsit szép magyar ruhájában, ezüst sarkantus csizmájában, közönségét is félvállról fogadta, de most egyszerre fölfedezte a sokra hivatott embert. Nagy urak a köszönés el nem fogadása, észre nem vevése által támasztott sebeket könnyen be tudják hegeszteni, ha valamire szükségük van. Tudnak modorukkal, hangjukkal hanglajtörzsi (skáláznai), a hogy tetszik.

— Engedj meg kedves barátom, hogy ajtóstól rohanok a házába.

— Örülök — mondja orrhagyon Móni bácsi, ki olyan hamar hozzászólt az úrasághoz, mint a karzat helyett páholyba jutott szuplikáns, az igazi gazda sem hozta ezt zavarba, hanem odafordult nagy gögösen medikásához: Jábn adj helyet. Ilyen volt a Móni bácsi hazgólata...

— Nagyon sajnálom, hogy otthon más táborban voltál s kevesebbszer volt szerencsém...

— En Nyelvéden lakom...

A főispán ur köhögött. Jól tudta ő, hogy Móni bácsi, hol lakik, hiszen összekötöttesével nyolcszáz ellenzéki szavazatot képviselt, a mi a főispán urnak az orrába patent leander-tubák volt, ami nem csak őt, de Suwarow herceget is megprűsköltette, a ki pedig erős tubákos volt.

— Ezért jöttem éppen hozzád, mint nyelvédi tekintélyes, nagy befolyásu birtokoshoz, a ki a közügyektől ezután nem fog remélem visszavonulni.

— A közügyek reám minden esetben számíthatnak.

— A magam és a megye közönsége nevében köszönöm.

— Kényelmesebben is beszélhetnék, s ha talán szivarral szolgálhatnék... ezzel a főispán elé tett egy láda finom szivart.

— Upmantól valók.

— Igen Testory szállítja.

— Jó izlésed van, ez biztat engem is, hogy ügyem nem fog hajótörést szenvedni.

Móni bácsi óraláncáról lecsavarta a szivarvég-vágót, mely egy ásitó krokodilt ábrázolt és levágta a főispán szivarának végét. A főispán mellényzsebébe dugta, szivarvégeket és stempliket gyűjtött, halálosan megharagudott egy aljegyzőre, ki a stempliadót rendesen nem szolgáltatta be.

(Folyt. köv.)

NYILTTÉR.

Kérdezzük meg a háziorvost!

KRONDORFI pezsgőhöz, borhoz
SAVANYÚVIZ legjobb ital!
NYÁLKAOLDÓ ÉS HUGYHAJTÓ GYÓGYITAL.

tüdő, légző-szervek, gyomor, köhögés, rekedtségnek orvosilag ajánlva.

Képeslap nagy áruház!

Benkő Artur

könyv- és papirkereskedése
Modern Antiquariuma

Nagyvárad, Rákóczi-ut 10.

Helyi és vidéki telefon szám 870.

Allandóan raktáron vannak a világ-irodalom újabb és nevezetesebb termékei, melyekből kiváratra megtekintésül is küldök. Hazai és külföldi jogi és technikai munkák, dísz- és ajándék-művek, ifjusági iratok, kepe-könyvek, regények gazdag raktára. Tan- és segédkönyvek, továbbá az összes tanintézetekben szükséges könyvek nálam előnyösen és gyorsan beszerezhetők. Elfogad megbízást könyvtárak berendezésére és felszerelésére, meglevők kiegészítésére és állandó karbantartására, ugyszinte előfizetéseket a világ összes lapjaira a leggyorsabb kézbesítés mellett. (Ódon) Antiquarium könyvek fél áron. Papírruk, levélpapír, díszdobozok. Zeneműraktár. Írószerek és modern iroda berendezések nagyválasztékban.

Apró hirdetések

Minden szó 4 fillér. Vastagabb betűből 8 fillér.
A legkisebb hirdetés 40 fillér.

Apró hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban: Szilágy
— Dezső-utca 5. sz. alatt. Telefon szám 263. —

Bártfai cukrász.

Fő-ü., Gerlicsi-ház. május 1-től kitűnő fagyaltot és jeges kávét készít naponta változatosan. Ugyan ott tisztán és tea vajból készült tészták és torták kaphatók darabonként 8 fillér Minden e szakba vágó megrendelést a legutányosabbban fogadok el.

Kepes Elek

orvosi kötszerész és keztyűs, Nagyvárad, Sas-szál loda. (Passage.) Készítik saját műhelyemben a legkomplikáltabb sérvekre kitűnő sérvkötőket továbbá háskötőket, gummi harisnyákat, egyenes tartókat, betegápolási cikkeket és minden e szakmába vágó munkáit a legutányosabb árban, jótállás mellett. — Szarvasbőr-lepedőket és vánkösöket, valamint mindennemű másféle szarvas-

bőr-munkákat is készítenek a legjobb kivitelben. Kesztyű tisztítást és mindennemű javítást is felvállalok. Nők és férfiak részére külön próba-terem. Raktáron tartok mindenféle francia (óvszerek) különlegességeket, ami a legutányosabb árakban kaphatók. Női cikeknél női kiszolgálás.

Lakás

keresőknek ajánljuk próbálkozzanak meg a Tiszántul apróhirdetéseivel.

Egy

egészen új amerikai rendszerű 4 oktávós 3 változatu harmonium olcsón eladó. Cim a kiadóhivatalban.

MOSKOVITS

anatomiai cipők a legjobbak.

! Hegyi üdülőhely Nagyváradon !
Páratlan a maga nemében!
Lobermayer Ferencz

(Karger-féle)

nyári étterme és kerthelyisége

— Vizezék-utca 36. szám alatt. —

A város legjobb tekepályája.

Ez évben először; meleg konyha.

Csakis Karger-féle saját termésű borok.

Pontos kiszolgálás. Cigányzene.

!! A város legárnyasabb kertje !!

Van szerencsém értesíteni az előkelő hölgyközönséget, hogy angol és francia

női divat termemben

a legujabb angol és francia modell és speciális szabás szerint készítenek

modern princzesz-ruhákat

elismert szép **angol kosztümöket**, és **izléses toalettöket** stb.

Nagy gond van fordítva arra, hogy az idej **modern divattal** haladva a legkényesebb igényeknek is megfeleljek. Számítalan elismerés. Elvem: divatfejlesztés, szolid árak.

B. meghívásra elsőrendű divatlapokkal teszem tiszteletemet, esetleg vidékre is.

Számos pártfogást kérve,

mély tisztelettel:

VALENTIN J. női szabó

Ezredévi Emlék-tér 18. sz. a.

BARTA IMRE

SZOBAFESTŐ ÉS MÁZOLÓ

NAGYVÁRAD, Szilágyi Dezső-u. 29.

ELVÁLLAL: Szobafestést, mázolás, tapétázást és minden e szakmába vágó munkát olyan árban, melyért

senki el nem készíti.

KITŰNŐ AJÁNLATOK!!

«Félreértések elkerülendők.»

Gyöngyvirág Fantasie.

Csodálatosan természetes virágillat, melynek parányi érintése által fehéreműn, keztyűn, levélpapíron, ruhabélésen, haj vagy kézen, mivel szeszmentesen készül, elragadó finomságával kiváló tartósan használható, pecsétet nem hagy, csinos toronyalakú fadobozban

3 koronáért kizárólag

BERGER SÁNDOR

«Savoly» illatszertárában

Nagyvárad, Bémer-tér kapható.

Postai szétküldés naponta utánvétellel.

Telefon 667.

Telefon 667.

FORMENTHOL

Kéz- és lábizzadás ellen

a legjobb szer

Hűsít!

Szagtalanít!

Ára 80 fillér.

Kapható az »ARANYAS« gyógyszerárban
Nagyvárad, Szent László-tér.

Amerikai higiénikus

ágytolltisztító intézet

dr. Silvermán és Társa

Nagyvárad, Alapi-utca 2. sz.

Elismerőleg nyilatkoztak alantí nevezett szakorvosok u. m.: dr. Baróthy Ákos városi tisztí orvos, dr. Fráter Imre biharmegyei közkórházi igazgató-főorvos, dr. Fischer Imre izr. kórház főorvosa, dr. Mayer László városi tisztí orvos, stb. ezen higiénikus ágytolltisztító intézet, mely villanyerőre van berendezve és egyike a legnagyobb ezen a téren, képes 10 órai működése alatt 250 kgr. tisztított és sterilizált ágytollat szállítani, ezen vállalat 3 hóig marad itt, ezen idő alatt mindenki meggyőződhetik ezen valóban egészséges vállalatról, a tisztítás azonnal a megrendelő személyes otléte alatt foganatosítatik, mivel, ezen géppel óránként 22 kgr. szép tiszta higiénikus sterilizált pormentes tollat kaphat vissza, mivel a gép ezen célra berendezett üvegfallal elválasztott zárt helyiségben láthatóan működik és így a megrendelő saját felügyelete alatt lesz a tisztítás foganatosítva, ezen célszerű vállalat, már egészségi szempontból is ajánlható, mert érdekében van minden figyelmes háziasszonynak a higiénikus tisztaságot házában és családjában fentartani. Az árak igen mérsékeltek, amennyiben 34 fillér kilogrammra, holott Budapest, Bécs és minden külföldi városban 60 fillér díj számítottatik.

EURÓPA

nagyszálloda

Nagyvárad, Rákóczi-ut.

Tulajdonos: Fülöp István.

Szigoruan szolid családi mulatóhely. Nagyvárad legszebb — vadregényes kertje a hegy tövében. Minden este elsőrangú mozgófénykép előadás. Kizárólag saját szüretelésű borok. Frissen csapolt kőbányai sör. Esténként cigány zene. Kifogástalan magyar konyha. Polgári árak.

Hirdetések

felvétetnek
a kiadóhivatalban.

A Nagyváradai Hitelbank Részvénytársaság

Üzlet helyiségét

1909. május hó 5-én a Szent László-tér és Zöldfa-utca sarkán levő Deutsch K. I.-féle ház emeleti helyiségébe helyezte át.

Bejárat a Zöldfa-utcai részen.

Félix gyógyfürdő.

■ Téli és nyári gyógyhely Nagyvárad mellett. ■

Európa leggazdagabb forró kénes hőforrás, viz hőfoka 50° Celsius. Gyógyjavallat fürdő alakjában, csusz (reuma) és köszvény ellen. Női betegségeknel, idült méh és petefészkek gyulladások, méh-hurut, medencebeli sejtiszövetlob és izzadmányoknál. Ivógyógymód alakjában, idült gyomorbántalmaknál, makacs székrekedésnél, máj és epehólyag betegségeknel, sárgaság és epeköveknel, meglepő gyógyhatás. Tükör, kád, mór, szénsav és **Izzap** fürdők.

1908 évben 8600 állandó fürdővendég.

Állandó fürdőorvos, állandó gyógytár, 250 kényelmes lakó szoba, kitűnő vendéglők, jutányos étlap árak, állandó elsőrendű cigány zene, vasárnaponként katonazene, tennis pálya, gondozott sétautak 200 holdas park. Május 1-től 16 vonat közlekedik naponta. Posta, távirtda, interurban telefon.

Curtaxe és zenedij nincs! — Prospektust küld az igazgatóság!

Belépési felhívás a 7-ik évtársulatba.

A Belvárosi Takarékpénztár kebelében alakult **Belvárosi Takarékos és Hitelszövetkezet** minden év január és július elsején egy-egy három évig tartó új évtársulatot nyit. Mindenki tetszés szerinti számban jegyezhet üzletrészeket s minden üzletrész után hetenként 20 fillér fizetendő, melynek összege a három év elteltével a felmerülendő haszonnal együtt fog az üzletrészeseknek visszafizettetni.

A szövetkezet célja a takarékoságot előmozdítani s a tagok hiteligenyeit kielégíteni. Szövetkezetünk tehát amellelt,

hogy a takarékoság ügyét szolgálja tagjainak betéteik négyötödrésze erejéig kölcsönt is nyújt.

Felvételidij üzletrészenként 10 fillér s az első betét befizetésekor mindenki megkapja a saját nevére kiállított betéti könyvecskéjét.

Vidéki tagok a heti befizetéseiket befizetési lapok útján teljesíthetik.

Szövetkezetünk igen tisztelt tagjait, valamint mindazokat, kik szövetkezetünk tagjai óhajtanak lenni felkérjük, hogy a felvétel iránt intézeti helyiségünkben (Rákóczi ut, Barts—Óvári palota) bármikor jelentkezni sziveskedjenek.

A Belvárosi Takarékos és Hitelszövetkezet igazgatósága.

ÁCS SÁNDOR

épület-lakatos és szerelő

NAGYVÁRAD, KÖRÖS-UTCA 9. SZÁM.

Elvállal és készít mindennemű vasmunkákat. Szakszerűen javít és szerel vidékre is kuttakat, szivattyukat, fecskendőket és fürdőberendezéseket, valamint szőlő-permetezőket.
:: Meghívásra megjelen és díjtalanul szolgál tervekkel és költségvetéssel. ::

Telefonszám Kállay asztalosnál 878. — Tanulók felvétetnek.